

URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1056.3995&rep=rep1&type=pdf>

MEB (2017). *General Competencies of Teaching Profession.*

URL: http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERI.pdf

Main Problems Of Turkish Education System And Current Discussions On Education (2019). ISCASS, 114 p. URL: <http://iscass.org/uploads/img/tes-sorunlari-kitapcik-isbn.pdf>

Радомський І. П.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу андрагогіки
Інституту педагогічної освіти
і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
<https://orcid.org/0000-0003-2452-0898>*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНО-ЗМІСТОВОГО КОМПОНЕНТА АНДРАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В сучасних умовах поступального розвитку освіти суттєво змінюються вимоги до діяльності усіх суб'єктів освітнього процесу, у тому числі педагогічного персоналу закладів вищої освіти.

Зміст освіти переосмислюється та представляється як простір компетенцій. Це, в свою чергу, вимагає підвищення якості професійної підготовки педагогічного персоналу у відповідності з пріоритетними напрямками розвитку вищої школи та потребує застосування компетентнісного підходу.

Професійна діяльність педагогічного персоналу закладів вищої освіти охоплює дослідницьку, викладацьку діяльність, навчально-методичну роботу, участь у вихованні та організаційний вплив на здобувачів освіти та самовдосконалення. Професійні ролі викладача закладу вищої освіти зазнають кардинальних змін на сучасному етапі розвитку освітньої галузі що, в свою чергу, потребує від нього систематичного самовдосконалення, творчості.

Під професійною компетенцією науково-педагогічних працівників дослідники (Чернишова & Ляхоцький, 2014) розуміють інтегровану професійно-особистісну характеристику, яка включає ціннісні орієнтації, фахові й функціональні знання, уміння і навички та особистісні якості, спрямовані на досягнення ефективного результату в професійній діяльності.

Важливою складовою професійної компетентності педагогічного персоналу закладів вищої освіти виступає андрагогічна компетентність.

Ґрунтовні дослідження сутнісних характеристик андрагогічної компетентності педагогічного персоналу, проведені О. Аніщенко, О. Баніт, Т. Калюжною, дозволили дійти висновку, що у вузькому розумінні її можна розглядати як психолого-педагогічну компетентність андрагога, що уособлює готовність (практичну й теоретичну) до професійної діяльності, спрямованої на сприяння особистісному та професійному розвитку різних категорій дорослих умовах формальної і неформальної освіти на основі врахування специфіки навчання цільових груп дорослих учнів (Аніщенко, 2020).

Науковцями О. Аніщенко, О. Баніт, Т. Калюжною виокремлено низку структурних компонентів та відповідних критеріїв їх сформованості, на яких вибудовується андрагогічна компетентність педагогічного персоналу, серед яких ключовими є ціннісно-мотиваційний компонент (мотиваційно-аксіологічний критерій), когнітивно-змістовий компонент (знаннєво-інформаційний критерій), рефлексивно-оцінний компонент (рефлексивний критерій) та операційно-діяльнісний компонент (процесуально-технологічний критерій) (Аніщенко, Баніт, & Калюжна, 2021).

Ґрунтуючись на визначених науковцями структурних компонентах андрагогічної компетентності педагогічного персоналу та відповідних критеріях їх сформованості розглянемо більш детально окремі компетенції педагогічного персоналу закладів вищої освіти що можуть слугувати показниками, які, на нашу думку, забезпечать об'єктивну якісну й кількісну характеристику рівня розвитку когнітивно-змістовного компоненту андрагогічної компетентності педагогічного персоналу закладів вищої освіти.

Підґрунтям проведених розвідок слугуватимуть результати міжнародного проекту № 21720008 «Компетенції викладачів вищої школи в добу змін» (сайт проекту: <http://histecc.kubg.edu.ua>) метою якого було визначення та діагностика комплексу компетенцій викладачів вищої школи.

Когнітивно-змістовий компонент андрагогічної компетентності педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих (знаннєво-інформаційний критерій) уособлює необхідну сукупність професійних знань і їх розуміння, що є основою усвідомленого, цілеспрямованого здійснення професійної діяльності (Жихорська, 2017).

Показниками, що визначатимуть якісну характеристику рівня розвитку зазначеного компоненту можуть виступати:

Дослідницька компетентність, що проявляється у вміннях організувати викладачем співпрацю зі здобувачем освіти, спрямовану на спільне засвоєння способів здобуття знань відходячи від звичної парадигми ретранслятора

готових знань, поєднанні викладання і дослідження, використанні в освітньому процесі найновіших результатів наукових досліджень.

Компетентність у популяризації власних наукових досягнень, що передбачає діяльність, спрямовану на презентацію та поширення результатів власного наукового пошуку через наукові публікації, виступи на конференціях, популяризацію власних наукових досягнень в ході проведення аудиторних занять, започаткування власної наукової школи, створення та ведення наукового портфоліо на електронних платформах.

Методологічна компетентність що проявляється у володінні педагогічним персоналом закладу вищої освіти науковою методологією та дослідницьким інструментарієм, активним залученням здобувачів освіти до наукової діяльності, уміннями розробки діагностичного інструментарію для здійснення аналізу наукових даних різної природи.

Ретельне вивчення аналітичного звіту за результатами дослідження, що стосується оцінювання компетенцій науково-педагогічних працівників (в рамках виконання міжнародного проекту № 21720008 «Компетенції викладачів вищої школи в добу змін») засвідчило в межах розвитку дослідницької компетентності педагогічного персоналу закладів вищої освіти, що необхідність такого уміння, як здатність поєднувати викладацьку і наукову діяльність, організовувати навчання здобувачів освіти на основі досліджень визнає понад половини респондентів (51,2%). З урахуванням, що 43,2% респондентів відповіли, що вони скоріше погоджуються з цим, то загалом 94,4% опитаних науково-педагогічних працівників цілком погодились. Тільки 5,6% вважають, що викладачеві не обов'язково поєднувати викладацьку і наукову діяльність (Хоружа & Прошкін 2018, с. 48).

Розглядаючи позицію педагогічного персоналу щодо необхідності популяризації власних наукових досягнень зазначимо, що 78,4% опитаних викладачів схвально ставляться до необхідності презентації власних наукових результатів, 7,2% респондентів заперечують необхідність такої діяльності, а 13,6% респондентів зайняли хитку позицію (Хоружа & Прошкін 2018, с. 50-51).

Аналізуючи показники методологічної компетенції викладачів відмічаємо, що переважна більшість (91,2%) респондентів усвідомлює необхідність володіння сучасною методологією і методикою в галузі вищої освіти, але 7,2% опитаних проявили хитку позицію, а 1,6% відповіли що викладачу не обов'язково володіти науковою методологією і дослідницьким інструментарієм. Позитивну думку щодо необхідності активної участі викладача щодо залучення студентів до наукової діяльності, керівництва науковим студентським гуртком висловили 84% опитаних, але 11,2% схиляються до думки про те, що таку діяльність викладачеві закладу вищої освіти не

обов'язково проводити, а 4,8% респондентів взагалі заперечують необхідність такої діяльності (Хоружа & Прошкін 2018, с. 54). Щодо необхідності володіння вміннями розробки діагностичного інструментарію для здійснення аналізу наукових даних різної природи, то 85,6% опитаних позитивно оцінюють розвиток зазначених умінь, а 14,4% опитаних не бачать необхідності у розвитку зазначених умінь у викладача закладу вищої освіти (Хоружа & Прошкін 2018, с. 54-55).

Підсумовуючи результати аналізу показників, що на нашу думку можуть розглядатись при визначенні якісної характеристики рівня розвитку когнітивно-змістовного компоненту андрагогічної компетентності педагогічного персоналу закладів вищої освіти можна зробити наступні висновки:

Щодо дослідницької компетентності відмічаємо, що жоден респондент не заперечив її необхідність, але існує потреба в проведенні широкої просвітницької роботи серед викладачів стосовно активізації дослідницької діяльності результати якої можуть в подальшому використовуватись в освітньому процесі.

Подальший розвиток компетентності викладачів у популяризації власних наукових досягнень необхідно спрямовувати на необхідності подальшого застосування власних досліджень у практиці викладання і, відповідно у спектр своїх наукових розвідок долучати наукову проблематику що відповідає змісту освітніх компонентів, які забезпечує науково-педагогічний працівник у закладі вищої освіти.

Щодо методологічної компетентності необхідно зазначити, що потребує удосконалення готовності педагогічного персоналу до організації та проведення педагогічного моніторингу результатів освітньої діяльності.

Література

- Аніщенко, О. В. (2020). *Сутність андрагогічної компетентності педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих*. Психолого-педагогічне забезпечення підготовки педагогічного персоналу в умовах трансформаційних змін: матеріали доповідей Звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2020 рік (23-29 березня 2020 р.). Київ: ДКС-Центр.
- Аніщенко, О. В., Баніт, О. В., Калюжна, Т. Г. (2021). Андрагогічна компетентність педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих: сутнісний аспект. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 2 (20), 63–72. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(20\).2021.63-72](https://doi.org/10.35387/od.2(20).2021.63-72)
- Жихорська, О. В. (2017). *Формування професійної компетентності навчально-допоміжного персоналу вищого навчального закладу в умовах інтеграції неформальної та інформальної освіти*: дис. ... канд. пед. н. Київ: ІВО НАПН України. 200.
- Хоружа, Л., Братко, М., Котенко, О., Мельниченко О., Прошкін В. (2018). *Компетенції викладачів вищої школи в добу змін: діагностика та аналітика (за результатами*

дослідження в Київському університеті імені Бориса Грінченка). Київ: КУБГ. 92 с.
Чернишова, Є. Р., Гузій, Н. В., & Ляхоцький, В. П. (2014). *Підготовка науково-педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти: зміст, організаційні форми, технології: наук. посібник*. Київ: ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти» НАПН України. 318 с.

Романюк О.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри іноземних мов і міжкультурної комунікації
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
<https://orcid.org/0000-0003-2781-1463>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УКРАЇНІ

З приєднанням України до європейського освітнього простору, відбуваються серйозні зміни в стратегії і практиці освітнього процесу, в його структурі і змісті, а також у системі контролю якості академічної і професійної підготовки викладачів.

Концептуальні засади підготовки педагогічних кадрів у контексті імплементації нормативно-правових документів можна охарактеризувати такими положеннями:

1. Педагогічна освіта передбачає підготовку особи, результатом якої є набуття компетентностей зі спеціальності (предметної спеціальності, спеціалізації), педагогіки, психології, у тому числі шляхом проходження педагогічної практики, необхідних для забезпечення процесу навчання, виховання і розвитку особистості, у тому числі осіб з особливими потребами, моніторингу педагогічної діяльності та аналізу педагогічного досвіду, проведення освітніх вимірювань, застосування освітніх технологій і методів навчання, ефективних способів взаємодії всіх учасників освітнього процесу (Закон України «Про освіту», 2017, Стаття 53).

2. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір передбачають, що підготовка педагогічних працівників з вищою освітою здійснюється за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра і магістра.

3. Заклади вищої освіти мають право надавати випускникам освітньо-кваліфікаційного рівня магістра кваліфікації викладачів за фахом після завершення відповідної освітньо-наукової програми, що передбачає виконання психолого-педагогічної, методичної та практичної складової педагогічної освіти